

DÎVÂNÜ LUGÂTİ’T-TÜRK’TE ALPLIK VE KAHRAMANLIKLA İLGİLİ TERİMLER

TERM FOR HEROISM AND BRAVERY IN THE “DÎVÂNÜ LUGÂTİ’T- TÜRK”

VEİS KARAHAN¹

Özet

Karahanlı Türkçesi dönemi eseri olan Dîvânü Lugâti’t-Türk, Türk dilinin 11. Yüzyıldaki söz varlığını yansıtan çok önemli bir eserdir. Dîvânü Lugâti’t-Türk’ün dizininde 8783 kelime mevcuttur. Eser Türk kültürünü yansıttığı için sosyal hayata dair birçok veriye rastlanılır. Dîvânü Lugâti’t Türk üzerine bu zamana kadar birçok çalışma yapılmıştır. Eserin söz varlığı çeşitli açılardan incelenmiştir. Bu çalışmada Dîvânü Lugâti’t-Türk’teki kahramanlık kavramının nasıl ele alındığı incelenmiştir. Orta Asya kültür yaşayışında kahramanlık kavramı çok önemlidir. Savaşçı bir toplum olan ve bağımsızlığına son derece düşkün olan Türk milleti için kahramanlık vazgeçilmez bir değerdir. Bundan dolayı Dîvânü Lugâti’t -Türk’te kahramanlıkla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili birçok kelime bulunmaktadır. Bu kelimeler Türklerin kahramanlığa bakış açısını yansıtmakla birlikte yine o dönemin coğrafi, kültürel ve sosyal hayatını yansıtmaktadır. Dîvânü Lugâti’t-Türk adlı eser taranarak elde edilen veriler doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Kahramanlıkla ilgili kelimeler çeşitli başlıklar altında alfabetik sıraya göre sınıflandırılmıştır. Çalışmanın sonunda ise tüm kelimeler alfabetik olarak sözlüksel bir sistem içinde sıralanmıştır. Eserdeki madde başı kelimelerden kahramanlıkla ilgili olanlar incelenmiştir. Bu terimler eserdeki anlamları ve ek bilgilerle beraber verilmiştir. Eğer kelimeler herhangi bir şiir de ya da atasözünde geçiyorsa bunlar kelimenin altında ayrıca belirtilmiştir. Yine çalışmamızda ayrı başlıklar olarak kahramanlıkla ilgili atasözleri ve şiirler toplu olarak sınıflandırılmıştır. Dîvânü Lugâti’t-Türk sadece dil açısından değil her açıdan ele alınıp incelenmelidir. Çünkü Türk tarihinin en önemli eserlerinden birisidir. Bu çalışmada kahramanlıkla ilgili sözlüksel bir çalışma yapılarak Türk dili ve kültürüne katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Anahtar kelimeler: Kahramanlıkla ilgili kavramalar, Dîvânü Lugâti’t-Türk, Kâşgarlı Mahmud, Karahanlı Dönemi, söz varlığı.

Abstract

Dîvânü Lugâti’t-Türk, a work of Karahanid Turkish Period, is a very significant work that reflects the lexicology of 11 th. century Turkish language. There are 8783 words in Dîvânü Lugâti’t-Türk’s index. Because the work reflects Turkish culture, a lot of data relating to social life can be encountered. A great deal of studies have been done about Dîvânü Lugâti’t-Türk until this time. The lexicology of the work has been examined from various points of views. In this work, how the term “heroism” is dealt has been studied. The term of “heroism” is very important in the living culture of central Asia. Heroism is an irrevocable thing for the Turkish nation which is a warrior society and who are

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Samsun veiskarahan42@outlook.com,

tremendously keen on their independency. Thus, there are a lot of words related directly or indirectly to heroism in *Dîvânü Lugâti't-Türk*. These words, together with reflecting Turkish peoples's point of view of heroism, reflect the geographical, cultural and social life of that period the data, gained by scanning the work of *Dîvânü Lugâti't-Türk*, has been studied with the method of document analysis. The words related to heroism are classified alphabetically under various titles at the end of the study all words have been put in order alphabetically in a lexicographic system. From the entries of the work, the ones which are about heroism have been studied. These terms have been given *Dîvânü Lugâti't-Türk* with their context meaning and together with additional information. If these terms are found in a poem or a proverb, it is also pointed out under these words once again in our study, the poems and proverbs about heroism are classified in a body as seperate titles. *Dîvânü Lugâti't-Türk* should be studied not only in terms of language but also in very respect. Because, it is one of the most important work of Turkish history. In this study it is aimed to contribute the Turkish language and culture by doing a lexicographic study about heroism.

Keywords: Terms related to heroism, *Dîvânü Lugâti't-Türk*, Kâşgarlı Mahmud, Karakhanid period, lexicology

Dîvânü Lugâti't-Türk, XI. yy.da yazılmış, ele geçen en eski sözlüğümüz olmanın yansıra içerdiği leksik öğelerle Türk kültürünün devasa kaynağıdır. Günümüzde de onu açan, okuyan her aydın umuyoruz ki kitabı bizlere yadigâr bırakan Ali Emirî'nin eseri gördüğündeki yaşamış olduğu heyecanı duymaktadırlar. Eserin önemini Caferoğlu'nun şu cümlesinde yakalamak yeterlidir: "Yazarının orijinal müşahedelerini ve incelemelerini bütünüyle içerisine almakta, bununla da yetinmeyerek ayrıca Türkün yaşayışını, hayat tarzını ve Türk cemiyetini temeliyle tanıtmaktadır." (Caferoğlu 1999: 10). Eser üzerine pek çok çalışma yapılmış ve yapılmaktadır.² Biz eserde dönemin alplık ve kahramanlık anlayışını ortaya çıkarmak istedik. Bu amaçla eseri taradık ve derlediğimiz verileri üç başlık halinde sıraladık. Şüphesiz *Dîvânü Lugâti't-Türk*, yazıldığı XI.yy.daki alplık, kahramanlık terimleri açısından da zengin bir kaynaktır. Bu da bize yerleşik hayata geçmiş Türklerin Ötüken kültürünü halen yaşattıklarını göstermesi açısından önemlidir.

Dîvânü Lugâti't-Türk yazarının kendisi bizzat alptir. Kaşgarlı Mahmut kendisini bize tanıtırken obasının en iyi kargı kullandığını yazmaktadır (Atalay 2013: 4; Ercilasun - Akkoyunlu 2014:2). Dolayısıyla eseri bu yönüyle de değerli bilgilere sahiptir.³

Dîvânü Lugâti't-Türk'te Kahraman Ve Kahramanlık Terimleri⁴

Dîvânü Lugâti't-Türk'te kahraman anlamında başlıca şu terimler kullanılmıştır:

² Eser ve müellifi için bkz. Ercilasun 2011: 314-326., Akar 2005: 145-151., Üstüner 2015: 105-116., Karahan 2013.,

³ Alplık için bkz. Köprülü 2016: 367-37; Türk Destanlarındaki Kahraman Tipolojisi için bkz.Şişman2009: 42-44.

⁴ İncelemede verilen örnekler için Ahmet Bican Ercilasun-Ziyad Akkoyunlu neşri kullanılmıştır (Ercilasun-Akkoyunlu 2015, Ankara.)

EREN: Adamlar; kahramanlar, yiğitler. Kural dışı çokluk yapılmıştır. DLT'te 29 defa kullanılmıştır.

Eren alpı okıştılar

Kıñır közün bakıştılar

Kamuğ tulmun tokıştılar

Kılıç kınka küçün sıgıdı.

“Kahramanlar birbirlerini davet ettiler. Kızgın gözle bakıştılar. Bütün silahlarla savaştılar. O kadar ki silahlar, üzerinde kuruyan kanlardan dolayı kınlarına sığmadılar.” DLT: 93.

ALP: Kahraman, yiğit, şecaatli. DLT'te 19 defa geçmektedir.

Şu atasözlerinde geçer: Alp yagıda alçak çoğıda “Yiğit, düşmanla karşılaşmada; yumuşak huylu, münakaşada sınanır” DLT:19

Alp erig yawrıtma ıkılaç arkasın yagrıtma: “Kahraman adama kötülük yaparak onu zayıflatma; küheylanın belini yara yapma.” DLT:71

Öpkem kelip ugradım

Arslanlayu kökredim

Alplar başın togradım

Emdi meni kim tutar

“Düşman üzerine içim sıkıntılı ve kinli olarak gittim. Aslan gibi kükredim. Alpların başını kopardım. Kalabalığın ortasında “beni kim tutar” diye bağırdım.”

Ayrıca Alp kelimesi özel isim olarak da kullanılmıştır.

Alp Er Tonga: Afrâsiyab Han, Türklerin efsanevi hükümdarı. DLT: 549

Alp Er Tonga öldi mü

isiz ajun kaldı mu

ödlek öçin aldı mu

emdi yürek yırtılır

“ Afrâsiyab Han öldü mü; hırçın ve kötü dünya onsuz kaldı mı; felek ondan intikamını ve öcünü adlı mı? Şimdi zamana kızmaktan ve onun saltanata üzülmekten yürek yırtılır.” DLT:19

Alp tigin: Dayanıklı köle. DLT:549

Tonga Alp Er: Türklerin büyüğü olan hükümdar Afrâsiyab. DLT: 892

YİĞİT: Delikanlı, her şeyin genci. DLT’te 11 defa kullanılmıştır.⁵

Şu atasözünde geçer: Ot tütünsüz bolmas yigit yazuksuz bolmas: “Ateş dumansız olmaz, delikanlı günahsız olmaz.” DLT:172

ALPAGUT: Cesur savaşçı, kahraman. DLT’te 3 defa kullanılmıştır.

Korkma añar utru turup tegre yöre

Kapsa anıñ alpagutın andan türe

“Düşmandan korkma; onu karşıla ve karşısında dur! Onun kahramanlarını def et ve onları kâğıt dürrcesine dür!

Dîvânü Lugâti’t-Türk’te Kahramanlıkla İlgili Diğer Kavramlar

A.İsimler:

BATRAK: Savaşçının alameti olan, ucundaki ipek parçası bulunan sırık, bayrak. DLT:578

Savaş gününde savaşçı kendini onunla tanıtır.

Şiir:

Agdı kızıl batrak

Togdı kara toprak

Yetşü kelip Ugrak

Tokşıp anın kitçimiz

“Müslüman askerlerinden kızıl bayrak yükseldi. Kara toz kalktı. Uğrak atları bize yetiştirdi ve birlikte savaştık. Bu sebeple geri dönmede geciktik.”

BEÇKEM: İpekten veya yaban öküzü kuyruğundan yapılan ve savaşta kahramanın kim olduğunu gösteren alamet. DLT:579

Beçkem urup atlaka

Uygurdaki Taklaka

Ogrı yawuz itlaka

Kuşlar kipi uçtumuz.

“Atlarımıza alamet vurduk ve Uygur itlerine yöneldik –halkı kastediyor-.

Kuşların uçması gibi onlara doğru uçtuk ve sonunda üzerlerine indik.” DLT:211

ERLİK: Erkeklik. DLT:643

⁵ Dönemin diğer bir eseri olan Kutadgu Bilig’de de “gençlik” manasında kullanılmıştır (Demirbilek 2014a: 59-74).

AKINÇI: Geceleyin düşmanı basan birlik. DLT: 546

Geceleyin hücum eden ordu birliği için mecazen akınçı keldi denilir; “saldıran birlik sel gibi akarak geldi.” demektir. DLT:36

KERİŞ: Mücadelede direniş, mukavemet. DLT:705

Ol anıng birle kerişdi: “O, onunla kavga etti ve çekişti.” DLT: 260

SÖKMEN: Kahramanlara verilen lakaplardan. DLT:831

TUTGAK: Düşmanın gözcülerini ve öncülerini yakalamak için geceleyin dolaşan birlik. 904

B.Sıfatlar:

ALUK: Oğuz lehçesinde güçlü, dayanaklı. DLT:549

ATIM: Usta atıcı, nişancı. DLT: 563

Atım er “usta atıcı, nişancı.” DLT: 35

Atasözü: Yazmas atım yağmur yañılmas bilge yañku: “ Mahir ve şaşmaz atıcı yağmurdur; çünkü onun hedefi yeryüzüdür ve o da geniştir; atışında hata yapmaz. Her hususta doğru söyleyen âlimde yankıdır; çünkü o, sen nasıl bağırırsan sana öyle cevap verir.” Bu, bir şeyde hata yapıp özür dileyene söylenir.

KADITGAN: Hiç kimseye boyun eğmeyen, dik başlı. DLT: 676

KATARGAN: (düşman sürüsünü) geri püskürten. DLT: 692

Erdi aşın taturgan

Yawlak yağıg katargan

Boynın tutup kadırgan

Bastı ölüm aftaru

Ağıt yakarak diyor ki: Adam yemek tattıran idi. Düşman sürüsünü geri püskürten idi. Boyunlarını buran idi. Ölüm onu serinceye kadar. DLT:253

KAYTARGAN: (kalabalık orduları) devamlı püskürten. DLT: 696

Erdi aşın taturgan

Yawlak yağıg katargan

Boynın tutup kadırgan

Bastı ölüm aftaru

Ağıt yakarak diyor ki: Adam yemek tattıran idi. Düşman sürüsünü geri püskürten idi. Boyunlarını buran idi. Ölüm onu serinceye kadar. DLT:253

KÜÇLÜĞ: Güçlü, kuvvetli. DLT:754

Küçlög bileklig kiři: “Bilekli kuvvetli insan” demektir. DLT:223

TELWE: Deli DLT: 185⁶

TOKUŞGAN: Savaşı âdet haline getiren; savaşıyı veya savaşı körükleyen. DLT:890

Ol ere ol yawlak tokuşgan: “O, savaşı âdet hâline getiren, savaşıyı ve savaşı körükleyen adamdır.” DLT:226

TOPULGAN: (savaş safını) yaran. DLT:893

Bu er ol çerig topulgan: “Savaş safını yaran, bu adamdır.” DLT:226

C. EYLEMLER:

BEÇKEMLEN-: Savaş günü vb. zamanlarda “beçkem” denilen alameti takınmak. DLT: 579

Er beçkemlendi “adam savaş günü vb. zamanlarda belgesini takındı.” DLT:315

SÖKMELEN-: Kahraman kılığına girmek, kendini kahraman saymak. DLT:831

Er sökmelendi: “ Adam kahraman kılığına girdi ve kendini onlardan saydı.”

DLT:315

İRKEKLEN-: Erkeklik göstermek. DLT:667

KANATLAN-: Çok hızlı koşan bir binek hayvanına binip adeta uçmak. DLT:682

Er kanatlandı: “Adam muhteşem bir binek hayvana bindi; onun üzerinde uçtu veya neredeyse amacına ulaşacaktı.” DLT:311

KÜÇLEN-: Güçlenmek. DLT:754

Er külçendi: “Adam vb. güçlendi.” DLT:307

BULNA-: Esir etmek, esir almak. DLT:602

Uragım kendü yırak

Bulnadı meni karak

“Uğrayacağım yer uzaktır. Ancak sevgilinin gözü beni esir etti ve hedefime gitmeme engel oldu.” DLT:360

Er yagını bulnadı: Adam düşmanı esir aldı. DLT: 473

ETLEŞ-: Vücutlar birbirine girerek çetin bir şekilde savaşmak. DLT:649

Alplar etleşdi: “Kahramanlar çetin bir şekilde birbirlerine girerek savaştilar.”

DLT:111

EW-: Bir şeyin etrafını çevirmek, kuşatmak. DLT:650

⁶ Deli kelimesi Dede Korkut Oğuznamelerinde “yiğit, akıncı” anlamında geçer (Demirbilek 2014b: 69-77).

KILIÇLA-: Kılıçla vurmak, kılıçlamak. DLT: 711

Ol anı kılıçladı: “O, onu kılıçladı.” DLT: 483

KÜREŞ-: Güreşmek; savaşmak. DLT:757

Atasözü: Kız birle küreşme, kısrak birle yarışma: “Bakire kızla güreşme; çünkü o güçlü olur ve seni yener. Yarışlarda da genç kısrakla yarışma; çünkü o attan daha güçlü ve ataktır; seni geçer.” Sultan Mes’ud’u gerdek gecesinde eşinin tekmelemesi ve yere yıkması üzerine Karahanlıların(Hakaniye’nin) kullandığı bir atasözüdür. DLT:207

MAN-: (silah vb.) kuşanmak. DLT:761

SANÇ-: (düşman vb.lerini) bozguna uğratmak DLT: 802

Beg yağısın sançdı: “Bey düşmanını bozguna uğrattı.” DLT:522

SANÇ- : (bıçak vb... bir şey) batırmak, saplamak. DLT:802

Ol anı biçekin sançdı: “O ona bıçak vb. şey batırdı.” DLT:522

Sİ-: (orduyu) bozguna uğratmak. DLT:816

Ol süni sidı: “O, orduyu bozguna uğrattı.” DLT:457

TARA-: (askeri) dağıtmak. DLT:856

Anıng süsin taradı: “Onun askerini dağıttı.” DLT:461

TARASLA-: (kalabalığı, sürüyü vb. şeyleri) güç kullanarak dağıtmak. DLT:856

Alp çerig tarasladı: “Kahraman savaşın kalabalığını dağıttı.” DLT:483

TIGRAŞ-: (bünye) güçlenmek. DLT:876

Oglañ tığraşdı: “Çocuklar (bünyeleri) güçlendi.” DLT: 294

TOKIŞ-/TOKUŞ-: Savaşmak. DLT: 889

Şiir:

Tokış içre urıştım

Ulug birle karıştım

Töküz atın yarıştım

Aydım emdi al Utar

“Savaşta kavmin büyüğü ile vuruştum. Onu okla vuruncaya kadar alını akıtmalı atımla savaştım ve ona “al benden ey Utar” dedim. Bu da (Utar) bir adamın adıdır. DLT:158

Agdı kızıl batrak

Togdı kara toprak

Yetşü kelip Ugrak

Tokşıp anın kiçtimiz

“ Müslüman askerlerinden kızıl bayrak yükseldi kara toz kalktı. Uğrak atları bize yetişti ve birlikte savaştık. Bu sebeple geri dönmeye geciktik.” DLT:426

TONGALA-: Güçlüler ve kahramanlar gibi davranmak. DLT:892

Er tongladı: “Adam güçlüler ve kahramanlar gibi davrandı.” DLT:515

TUTSUK-: Tutsak düşmek. DLT: 905

Er yagıka tutsukdı : “Adam düşmanın eline (tutsak) düştü.” DLT:299

URUŞ-/URİŞ-: Vuruşmak, savaşmak. DLT:924

Şiir:

Tokış içre urıştım

Ulug birle karıştım

Töküz atın yarıştım

Aydım emdi al Utar

“ Savaşta kavmin büyüğü ile vuruştum. Onu okla vuruncaya kadar alını akıtmalı atımla savaştım ve ona “al benden ey Utar” dedim.” Bu da (Utar) bir adamın adıdır. DLT:158

34

URUŞ BİR-: Savaşmak. DLT:924

Şiir:

Kodı kırıp oğuş tirdim

Yagıkaru kiriş kurdum

Tokış içre uruş birdim

Eren körüp başı tığdı

“Dağın aşağısına doğru bağırdım ve bağırarak aşireti topladım. Sonra düşmana yayı kurdum. Onunla ok atıştım ve savaştım. Adamlar benim askerlerimi görünce başlarını eğip kaçtılar.” DLT:256

YAGILA-: Düşmanla savaşmak. DLT:941

Ol anı yagıladı: “O, ona düşmanlık yaptı.” DLT:482

AL-: (bir yeri, ülkeyi) almak, fethetmek. DLT:547

Beg il aldı: denir; “bey ili aldı” demektir. DLT:87

BAS-: Gece baskını yapak. DLT:575

Begni yagı basdı : “Düşman vb. beye gece baskını yaptı.” DLT:236

Şiir:

Tünle bile bastımız

Tegme yañak bustımız,

Kesmelerin ketsimiz

Mıñlak erin bitçimiz

Uygurlar üzerine yapılan gazayı tasvir ederek ederek diyor ki: “geceleyin onlar üzerine baskın yaptık. Her taraftan pusuya yattık. Atlarının perçemlerini kestik ve Mıñlak erlerini öldürdük. O(Mıñlak), yer adıdır. DLT: 187

BAS-: (bir ülkeyi) yenmek ve düzene sokmak. DLT:575

Beg il basdı: “Bey ülkeyi yendi ve düzene soktu.” DLT:236

BAŞLA-: Yönetmek, komuta etmek. DLT:577

Ol sü başladı: “O,askere komuta etti.” DLT:471

ÖÇ AL-: Öç almak, intikam almak. DLT:783

Alp Er Tonga öldi mü

İsiz ajun kaldı mu

Ödleğ öçin aldı mu

Emdi yürek yırtılır

“ Afrâsiyab Han öldü mü; hırçın ve kötü dünya onsuz kaldı mı; felek ondan intikamını ve öcünü adlı mı? Şimdi zamana kızmaktan ve onun saltanata üzölmekten yürek yırtılır.” DLT:19

TİT-: Direnmek. DLT: 884

YOLI-: Baskın yapmak. DLT:980

Beg bodunug yolıdı. “Bey kavmin üzerine baskın yaptı.” DLT:385

YOLIT-: Baskın için emir vermek, baskın yaptırmak. DLT:980

Beg boynı yolıttı: “Bey, bir kabileye gece baskını için (emir verdi)” DLT:332.

YOLUŞ-: Karşılıklı yağmalamak. DLT:980

Bodun bir ekindini yoluşdı: ”Kavim birbirini yağmaladı.” DLT:381

DÎVÂNÜ LUGÂTİ'T TÜRK'TE KAHRAMANLIKLA İLGİLİ ATASÖZLERİ

Alp yağıda alçak çoğıda:“Yiğit, düşmanla karşılaşmada; yumuşak huylu, münakaşada sınanır” demektir. DLT:19

Kuş kanatın er atın: “ Kuş kanadı ile er(yiğit) atı ile muradına erer.” DLT:15

Alplar birle uruşma begler birle turuşma: “ Kahramanlarla savaş etme; beylere karşı direnme.” DLT:93

Ot tütünsüz bolmas yigit yazuksuz bolmas:“Ateş dumansız olmaz, delikanlı(yiğit) günahsız olmaz.” DLT: 172

Tüzün birle uruş utun birle tireşme: Yumuşak huylu kimseyle vuruş, çünkü o sana tahammül eder; alçak ve sehif kimseyle zıtlaşma, çünkü o seni yener. DLT:179

Kız birle küreşme, kısrak birle yarışma: “Bakire kızla güreşme; çünkü o güçlü olur ve seni yener. Yarışlarda da genç kısrakla yarışma; çünkü o attan daha güçlü ve ataktır; seni geçer.” DLT: 207

Sonuç

Dîvânü Lugâti't-Türk'ün alplık-kahraman ve kahramanlık kavramı üzerinde durulan bu çalışmada, kahramanlıkla ilgili kavramlar tespit edilerek bunların o dönemde nasıl adlandırıldığı belirlenmiştir. Yapılan taramalar sonucunda kahraman kelimesini doğrudan ya da dolaylı şekilde karşılayacak dört kelimeye(Eren, Alp, Yiğit, Alpagut) ulaşılmıştır. Bunun dışında kahramanlıkla ilgili isimler, sıfatlar ve eylemler taranmıştır. Son olarak ise kahramanlıkla ilgili 9 tane atasözü bulunmuştur. Savaşçı bir toplum olan Türk milletinde kahramanlığa çok önem verilmiştir.

36

Dîvânü Lugâti't-Türk'te kahramanlıkla ilgili birçok kavrama, şiire ve atasözüne yer verilmiştir. DLT'de kahramanlıkla ilgili geçen kelimelerin bazıları günümüze aynen gelmiştir. Bazıları ise ya kullanımdan düşmüş ya da değişikliğe uğramıştır.

Çalışmada alplık-kahramanlık ile ilgili terim çeşitliliği/zenginliği gösterilmeye çalışılmıştır. Böylece Dîvânü Lugâti't-Türk'te geçen alplık-kahramanlık kavramının Türklerin sosyal, kültürel ve ekonomik hayatları içerisindeki yeri belirlenme amacı ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu amaçla dönemin alplık-kahramanlık terimleri hakkında bilgi sunulmuş; ve ayrıca 11. yüzyıl Türklük yaşayışı içerisinde bu müesssenin yeri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- AKAR, Ali (2005). *Türk Dili Tarihi*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- ATALAY, Besim (2013). *Divânü Lugati't-Türk*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1999). *Kâşgarlı Mahmut*, İstanbul: MEB Yayınları.
- DEMİRBİLEK, Salih (2014a). “Kutadgu Bilig’de Gençlik Kavramı”, *Gençlik ve Kültürel Mirasımız Uluslararası Kongresi Bildirileri*, c. 2, 59-74 s., Samsun.
- (2014b). “Türk Kültüründe “Deliler” ve Bunların Dede Korkut Oğuznâmelerine Yansması”, *Dede Korkut Dergisi*, c.3, S.5, 69-77.s.
- ERCİLASUN, Ahmet (2011). *Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ERCİLASUN Ahmet B. – AKKOYUNLU. Ziyat (2015). *Divânü Lugâti't-Türk*. Ankara: TDK yayınları, 2015.
- KARAHAN, Akartürk (2013). *Divânü Lugâti't-Türk'e Göre XI. Yüzyıl Türk Lehçe Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad (2006). “Alp” Tarih Araştırmaları-I, s. 367-375, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ŞİŞMAN, Bekir (2009). *Cengiznâme*, Samsun: Etüt Yayınları.
- TEKİN, Talât (1989). *XI. Yüzyıl Türk Şiiri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ÜSTÜNER, Ahat (2015). *Türkçenin Tarihî Gelişmesi*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.